10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

1939 ий 24 НОЯБРЬ № 102 (601) Акше 5 ыр.

Рвезе Коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

КАНДИДАТ ВЕРЧ БОЛЬШЕВИСТСКИЙ АГИТАЦИИЫМ КУМДАЧ ШАРАШ

Избирательный кампаний тӱҥалмылан таче ик тылзе теме. Тиде жапыште населений коклаште агитационно-пропагандистский паша поснак чот виянгын. Тиде пашаште комсомольский организаций-шамычат активно участвоватленыт да кызыт участвоватлат.

„Ушнымаш" колхоз (Мари-Турек район) пеленсе первичный комсомольский организаций 9 комсомолецым агитаторлан ойрен. Нуно колхозник-шамыч коклаште агитационный пашам эреак ыштен шогат, пырдыж газетым регулярно лукшаш да тудын качествыжым саемдышаш верч чот тыршат.

Нартас ял озанлык техникумышто тунемше комсомолец - агитатор - шамыч колхозник-шамыч дене 50 беседым эртареныт, нуно колхозник-шамычлан сайлыме нерген Положенийым, Сталинский Конституцийым, ныльме ден визымше внеочередной Сессий-шамычын решенийыштым умылтареныт.

Коминтерн лӱмеш колхоз (Оршанка район) пеленсе комсомольский организаций агитационно-массовый пашам сайын шынден. Агитколлективын, тудак агитпунктын руководительже комсомолец Лебедев йолташ агитатор-шамыч дене моштен вуйлата. Тиде колхозышто партий ден правительствын решенийжым поснак сайын умылтарат. Комсомольский организаций нине решенийым шуктышаш верч колхозник шамычым мобилизоватла. „Колхозлаште общественный животноводствым раз виватлыме мероприятий-шамыч нерген" СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н постановленийжым изучатлыме деч вара, комсомолец шамычын инициативышт дене молочно-товарный ден овце-товарный ферма - шамычым организоватлыме. Нуным тунамак тӱрыс комплектоватлыме: молочно-товарный фермыште план почеш 97 вуй олмеш 120 вуй, а свино-товарный фермыште 50 вуй вольык уло.

Тыгай сай пример-шамычым шуко ончыкташ лиеш. Республика мучко избирательный кампанийыште 6772 комсомолец пашам ышта, нунын кокла гыч доверенныйлан 442 еҥ, агитаторлан 3701 еҥ, агитколлектив руководительлан 92 еҥ.

Агитационно-пропагандистский пашаште икмыняр сеҥымаш ден пырля ситыдымаш-шамычат улыт. ВЛКСМ ятыр райком-шамыч (У-Торʼял, Морко, Оршанка, молат) агитатор-шамыч дене начар вуйлатат. У-Торʼял районышто южо колхозышто агитатор-шамыч пашам ышташ алят тӱҥалын огытыл.

„Элнет" колхозышто (Волжский район) агитаторлан ойрымо комсомолец-шамыч Иванов М. А., Федотов К. Е., Федотов В. А. нимогай пашам огыт ыште. Первичный комсомольский организацийын секретарьже И. Петров йолташ агитационный пашам саемдыме шотышто нимогай мерымат приниматлымашыже уке. Райкомолат Петров йолташлан полышым пуэн огыл.

Умбакыже тыгай положенийым нигузеат чыташ ок лий. Агитационный пашаште чыла ситыдымаш кызытак пытараш кӱлеш.

Избирательный кампаний у, решающий этапыш пурен. Коммунист ден беспартийный - шамыч блокын кандидатыштым избиратель-шамыч шокшын поддержатленыт, окружной избирательный комиссий-шамыч нуным регистрироватленыт. Кызыт главный задача—местный Советлашке депутатыш выдвигатлыме кандидат-шамыч верч большевистский агитацийым шараш. Тиде паша эн первояк доверенный-шамыч ӱмбак, тыгак агитатор-шамыч ӱмбак возеш. Комсомольский организаций-шамыч доверенный-шамычлан полшаш сай активист - шамычым ойрышаш улыт.

Кандидат - шамыч верч агитироватлымаш тӱрлӧ форман лийын кертеш. Избиратель-шамычын собранийлаштышт кандидат дене ознакомитлымаш, пырдыж газетым, радиом, клубым агитационный пашалан использоватлымаш, коллективный ден индивидуальный беседа - шамычым эртарымаш, молат пеш важный мероприятий улыт. Кандидат-шамычлан шканыштат избиратель-шамыч дене беседым эртарашышт кӱлеш, тыге избиратель - шамыч шке кандидатыштым сайын пален кертыт.

Избирательный кампаний производственный подʼемым эше кумдан шарышаш. Комсомольский организаций-шамычлан молодежын трудовой энтузиазмжым адакат кӱшкӧ нӧлтышаш верч, социалистический соревнованийым эше утларак шарышаш верч кучедалашышт кӱлеш.

Коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатышт верч агитироватлымаш—кугу да почетный паша. Доверенный ден агитатор-шамыч тиде пашам успешно шуктен большевистский партийын доверийжым оправдатлышаш улыт.

Снимкыште: Волжский районный избирательный комиссий окружной избирательный комиссий-шамычын протоколыштым проверятла. (Шола гыч) Я. А. Ершов (комиссийын членже), П. В. Мизотина (комиссийын секретарьже), В. М. Зуев (комиссийын членже), П. Ф. Январев (комиссийын председательже).

Фото М. Чуршуковын

42 кандидатым регистрироватленыт

Йошкар-Ола районысо окружной избирательный комиссий-шамыч районный Совет депутатыш выдвигатлыме кандидат-шамычым регистрироватлен пытареныт.

Йошкар-Ола районный Совет депутатыш кандидатлан 42 еҥым регистрироватлыме. Нунын кокла гыч 16 ӱдрамаш да ятыр самырык еҥ-шамыч улыт.

Ельняги 12 №-ан окружной избирательный комиссий районный Совет депутатыш кандидатлан Медведево МТС-ын эн сай трактористкаже Екатерина Григорьевна Артизанова йолташым регистрироватлен.

В. М. Кушнарев йолташын кандидатуржым регистрироватлыме

20 ноябрьыште 48 № окружной избирательный комиссийын заседанийже лийын. Окружной избирательный комиссийын председательже Хлыбов йолташ городской Совет депутатыш кандидатлан ВКП(б) Марийский Обкомын первый секретарьже Вениамин Михайлович Кушнарев йолташым выдвигатлыше Йошкар-Ола гостипографий пашазе ден служащий-шамыч общий погынымашын пунчалжым лудын пуэн.

Вара Хлыбов йолташ В. М. Кушнарев йолташын письмажым лудын.

В. М. Кушнарев йолташ тудым депутатыш кандидатлан выдвигатлымылан типографийсе пашазе ден служащий-шамычлан шке письмаштыже кугу таум ыштен да 48 № избирательный округышто баллатироватлалташ согласийым пуэн; тудлан ыштыме доверийым оправдатлем манын ӱшандарен.

Чыла документ-шамычым местный Советлашке сайлымаш нерген Положений дене тӱрысак келшышын оформитлымылан шотлен, окружной избирательный комиссий В. М. Кушнарев йолташым 48 № избирательный округ деч Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидатлан регистрироватлен.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

У маркан сталь

Днепропетровск. Карл Либкнехт лӱмеш заводын сталеварже—комсомолец Лобода йолташ Советский Союзышто первой гана мартеновский коҥгаш 85 тонна кӱкшӧ качестван легированный сталь (хромансиль) плавкым шолтен. Лабораторий анализ у маркан стальын кӱкшӧ качествыжым ончыктен.

40 километран конный марш

Челябинск. Шукерте огыл оласе ворошиловский всадник-шамыч кружок 40 километран конный маршым эртарен. Тиде годымак ворошиловский кавалерист-шамыч колхозлаште местный Советлашке шушаш сайлымаш нерген умылтареныт.

Ворошиловский в садник-шамыч

Горький. Ворошиловский всадник-шамычын Арзамасский школа шкенжын существоватлыме жапыштыже шӱдӧ дене рвезе-ӱдыр-шамычым имне дене сайын кошташ да клинок дене владетлаш туныктен луктын. Тиде ийыште школым 147 еҥ тунем пытарен (нунын кокла гыч—37 ӱдыр), кызыт 33 еҥ тунемеш. Школа 1940 ийыште 400 самырык кавалеристым ямдылен лукташ обязатлалтын.

Дагестанысе калык-шамычын йылмышт дене избирательный литература

Махач-Кала. Дагестанский госиздат избирательный кампанийлан ятыр брошюркым да сборник-шамычым луктын. Шемер депутат-шамычын местный Советлашке сайлымаш нерген Положенийым, Дагестанский АССР-ын Конституцийжым 8 йылме дене лукмо—аварский, кумыкский, даргинский, лезгинский да моло.

Русский, лезгинский, аварский, даргинский да кумыкский йылме дене социалистический Дагестанын ончыл еҥже-шамыч нерген очерк да ойлымаш-шамыч сборникым печетлаш ямдылалтеш.

МОЛОДЕЖЬЫН ЭН САИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬЖЕ-ШАМЫЧ

„Труженица" артельын кукольный цехын заведующийжым, активный общественница, комсомолка Александра Самойлова йолташым Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидатлан выдвигатлыме. Снимкыште: 38 номеран окружной избирательный комиссий А. А. Самойлова йолташын кандидатуржым регистрироватла.

Фото М. Чуршуковын.

ЯЛ ОЗАНЛЫКЫН СТАХАНОВКАЖЕ

Ксения Ивановна **Герасимова** йолташ 1916 ийыште Нур-Сола ялеш, Общияр ял совет Звенига район (кызыт Волжский ройов) середняк-кресаньык ешеш шочын. 1935 ийыште **Герасимова** йолташ ешыжге „Нур-Сола" колхозышко пура. Тудо колхозный пашам добросовестно ышта. Колхозный производствышто эреак стахановка лийын. Пашам стахановски ыштымыжлан колхозын правленийже тудым шуко гана шергакан подарок дене премироватлен.

1938 ийыште Ксения Ленинско-Сталинский комсомол радамышке пура. Общественный пашам уло кумылжо дене ышта. Колхозник-шамыч коклаште авторитетше утларак нöлталтеш. Вараже **Герасимова** йолташым полеводческий бригадын бригадирлан ойырат. Ксения Ивановна колхозник-шамычын довериймытым честь дене шукта. Бригадыште социалистический соревнований ден стахановский движенийым кумдан шарен. Умылтарымаш пашам кÿкшö верыш шындыме дене тудын бригадыже эре ончыл верым налын шога.

Герасимова йолташын бригадыштыже стахановец-шамыч кечын кушкыт. 1938 ийыште 3 стахановец велэ ыле гын, тений 10 стахановец лийын.

Ксения Ивановналан, бригадыште пашам сайын, мошта организоватлымыжлан, колхоз тудым Всесоюзный ял озанлык выставкышке колтен. Выставкыште ончыктымо ял озанлык передовик-шамычын опытышт тудлан кугу полышым пуэныт. Тудо практический пашаштыже передовик-шамычын опытыштым применятлаш тырша; кукшö урожай налшаш верч уло вуйжым пыштен, 1940 ийыште Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлашлан правам налшаш верч кучедалеш.

Кызыт Ксения **Герасимова** йолташым Общияр 24 номеран избирательный округ Волжский районный Совет депутатыш кандидатлан регистрироватлен.

КОМСОМОЛЫН ВОСПИТАННИКШЕ

Марийсий АССР Прокуратура пашаен-шамыч коллектив шемер депутат-шамычын Йошкар-Ола Городской Совет депутатыш кандидатлан Ленин - Сталин партийлан преданный, ВЛКСМ-ын воспитанникше Александр Петрович Чапаев йолташым выдвигатлен. Чапаев йолташ 1915 ийыште Акашево ялеш (Йошкар-Ола район) йорло кресаньык ешеш шочын, самостоятельный трудовой деятельностым изинекак тÿналын. 1929—32 ийыште Ежово детдомышто слесарно-кузнечный отделенийыште тунемеш. 1932 ийыште Мароблзушто слесарьлан пашам ышта, 1933 ийыште конеуправленийын апшатше.

1934 ийыште, „Горремвес" мастерскойышто мастерлан ыштымыже годым, Чапаев йолташым Ленинско-Сталинский Комсомол радамыш пуртат. Тиде ийыштак Чапаев йолташ комсомольский пашаште активно участвоватлаш тÿналеш, заготзерношто весашамычым ремонтироватлымаште да установитлымаште ыштымыжегодым ВЛКСМ первичный комсомольский организацийын секретарьжылан да вараже ВЛКСМ комитет секретарьын заместительжылан ышта.

1937 ийыште Чапаев йолташ РККА радамыш призыватлалтеш. Армий гыч пöртылмекше, ВЛКСМ горком тудым МАССР Прокуратурыш колта, тыште тудо нарследователылан пашам ышта.

Тений Чапаев йолташым ВЛКСМ горкомын секретарьжылан выдвигатлыме.

Тыгерак А. П. Чапаев йолташ кушкын, воспитатлалтын, ВЛКСМ радамыште, упорный пашаште калталтын. Чапаев йолташ большевистский партийлан преданный, активный улмыжым честный пашаже дене ончыктен да ончыкжат ончыктен шогаш тÿналеш. Чапаев йолташ достойный депутат лиеш, тиде ответственный да почетный пашам честь дене шукта, калыкын кугу ÿшанжым чаплын оправдатла.

Местный Совет депутатыш кандидат-шамыч

Ронго районышто окружной избирательный комиссий-шамычын заседанийыштышт районный Совет депутатыш 25 кандидатым регистрироватлыме.

Нунын коклаште Ленинско-Сталинский комсомолын члениже-шамыч шагал огытыл. 19-ше номеран окружной избирательный комиссий ВЛКСМ Ронго райкомын секретарьже Яков Павлович Шестаков йолташым регистрироватлен.

Феодосия Ивановна Пурышева йолташым Ленинско-Сталинский комсомол воспитатлен, кызыт тудо Чкаринский ял совет председательлан пашам ышта. Пашам сайын, честно шуктен шогымыжлан тудлан кугу доверийым оказатлыме: 23-шо номеран окружной избирательный комиссий Пурышева йолташым районный Совет депутатыш кандидатлан регистрироватлен.

Школым ончыл верыш луктын

Октябрьский революций марте кресаньык кокла гыч лекше ÿдрамаш государственный пашаште участвоватлыме нерген шоналтенат кертын огыл. Ожно учительницан рольжо пеш ограниченный ыле: школышто туныктымо деч молым тудо пален огыл, общественный пашаште участвоватлыме нерген ойлымат ок кул.

Анна Ивановна Корепова йолташ 21 ияш гына. Тудо начальный школышто йоча - шамычым туныкта, тылеч посна, общественный илышыште активный участийым приниматла. Корепова йолташ 1937 ийыште педучилищым тунем пытарен. Йошкар-Ола РОНО тудым Шапинский начальный школын (Шеклянур ял совет) заведующийжлан назначитлен. Ынде кум ий лиеш Корепова йолташ тиде начальный школым вуйлата. Пашам сайын ыштымыжлан кöра Анна Ивановна тиде школым Йошкар-Ола районышто ончыл верыш луктын.

Корепова йолташ населений коклаште кугу авторитет дене пользоватла, честный пашаж дене калык коклаште доверийым завоеватлен. Садлан колхозник ден колхозница - шамыч Анна Ивановнам Йошкар-Ола районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт. Шеклянур 41 номеран окружной избирательный комиссий тудын кандидатуржым регистрироватлен.

Снимкыште: Самырык фельдшерица, комсомолка Ульяна Павловна Бастракова йолташ. „Колэс" колхозын члениже-шамыч тудым 34 номеран избирательный округ деч Волжский районный Советыш кандидатлан выдвигатленыт.

Фото М. Чуршуковын.

ЗНАТНЫЙ КОМБАЙНЕРКА АННА ПЕТРОВА

Машино-тракторный мастерскойышто илыш памаш вудла шолеш. Пашазе-шамыч кокла гыч яра шогылтмым иктымат от уж, кажныжат шке пашажым уло кумылжо дене ышта. Социалистический соревнованийын волнаже чыла пашазынат шÿмжö гыч патыр вийжым ылыжтен луктеш. Нунын ик шонымаш: иктевесым сенаш, икте-весылан полшаш, ончыко лекташ. Нунын кокла гыч ик лапкатарак ÿдырын пÿсын тарванылмыжым поснак раш ужаш лиеш.

Воктенна Казанский МТС-ын помполитше Бояринцев шога—Тиде мемнан МТС-ын эн ончыл, знатный комбайнеркаже Анна Прокопьевна йолташ, тений сезонышто 10 сентябрь марте 335 гектар шурным поген, правительственный срокыштo шуктен. 1939 ий, март тылзыште ВКП(б) членыш кандидатлан принимател улына. Кызыт тудлан эше кугу доверий лийын: Казанский МТС-ын пашазыштшамыч коллектив районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатлен,—умылтара **Бояринцев** йолташ. Тудлан илышын эн нелэ, йöсö жапыштыже 1916 ийыште Казанский ял совет, Васлий-починга ялеш путырак йорло ешеш шочаш логалын.

Ачаже, Прокоп весела колхозный илышым ужын кертын огыл. 1925 ийыште аважат колен.

1931 ийыште ялыште „Волгенче" колхоз почылтеш. Анна ден кугызаже колхозыш пурат.—Шкет озанлыкыште йöсланен илымем шоналтен, мый колхозышто пашам виян ышташ пижын, мыйын идалыкыште 360—380 трудодень деч шагал нигунамат лийын огыл,—ойла **Петрова** йолташ. Тудо колхозышто ик ончыл ударница ыле. Нимогай паша дечат чакнен огыл. Кенежым куралаш коштын, телым чодра пашам ыштен.

Илыш вашталтеш, ончыко кая. 1936 ийыште Казанский МТС организоватлалтеш. Шуко тракторист-шамыч кулыт. „Волгенче" колхозын колхозникше-шамыч Петрова йолташым тракторист-шамыч ямдылме 4 тылзаш курсыш тунемаш колтат.

— Мый тунам уло моштымем дене тыршен, курсым „на хорошо" тунем пытарышым,—манеш Петрова йолташ. Керек куштат желаний кÿлеш, тунам шонымашкет шуат. 1936 ий шошым трактор рульыш первой кÿзен шинчын да первой кечыштак пашаште сай результатым ончыктен, шке сменыштыже колесный СТЗ трактор дене 7 гектар марте куралын, кок тылзыште 160 трудоденым ыштен. 1937 ий февраль-март тылзыште шинчымашым умбакыже шарышаш верч тракторист-шамычым ямдылыме курсышто уэш тунемын. 1937 ий кенеж пашаште адакат кукшö пашам лектышыш шуын, сменыште 8 гектар дене куралын. Тиде ийыштак уборка годым тракторыш кум жаткым пижыктен кум кечыште 70 гектарым тÿредын, кечыште 20 утла гектар дене тÿред шоген. Август тылзыште курсым тунемдеак комбайн дене ышташ тÿналын. 1937 ийыште 437 трудоденым ыштен, 110 пуд киндым, 27 пуд паренгым, 700 тенгем налын.

Пашам сай ыштымыжлан, образцовый примерым ончыктымыжлан 1937 ий, декабрь тылзыште МТС дирекций механизаций школыш тунемаш колта. Уло энергийым пыштен, тыштат учеба сай эрта.

Вот ынде кок ий МТС-ыште комбайнеркалан ышта. Трудын производительностьшо кажне ийын кÿшкö кÿза. Июль тылзе гыч сентябрь марте 335 гектарым, сменыште 20 гектар марте убиратлен.

Пашаш калитлалтше комсомолын воспитанницаже Петрова Анна Прокопьевнам Казанский избирательный округысо избиратель-шамыч Шернур районный Совет депутатыш кандидатлан единодушно выдвигатлевыт да Казанский округ тудым регистрироватлен.

М. ЯНЫШ.

РАЙКОМОЛЫМ ЧЫН КРИТИКОВАТЛЕНЫТ

20 ноябрьыште Оршанка райцентреш районный партийный собраний эртен. Тиде собранийыште первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт лийыныт. Партийный собраний ВКП(б) Марийский Обком VIII пленумын решенийжым обсуждатлен.

Районный партийный собраний комсомоллан кугу вниманийым уделитлен. Выступатлыше йолташ-шамыч ВКП(б) XVIII с'езд деч вара ВЛКСМ Оршанка райком пашажым икмыняр перестроитлен манын ончыктышт. Но тидын дене пыряя ВЛКСМ райкомын пашаштыже ятыр ситыдымаш-шамычат уледат.

ВЛКСМ Оршанка райком комсомольский радамым куштымаште пашам чыташ лийдымын начар ыштен. Партийын XVIII с'ездше деч вара комсомолышко 237 еңым велэ приниматлыме. Колхозный молодежь дене политико-воспитательный паша йӧршеш огеш ышталт. Тиде пашашке внештатный инструктор-шамычым шупшмо огыл; нуно инструктор лӱмым гына нумалыныт. Пашам тыге начарын ыштыме дене партийын XVIII с'ездше деч вара угыч 7 колхозный комсомольский организацийым гына организоватлыме. Таче кечылан 42 колхозышто комсомольский организацийым создатлыме огыл.

Военно - физкультурный пашат район кӧргыштӧ сайынак шындыме огыл. Районышто 63 осоавиахимовский организаций шотлалтеш, но нинын кокла гыч пелыжат пашам огыт ыште. А райкомолын военно-физкультурный отделже дене вуйлатыше Т. Е. Загайнов йолташ тиде шотышто решительный мерым ыштен огыл.

Район мучко чыла комсомолец-шамычым агитаторлан, беседчиклан чтецлан шупшмо огыл. Посна комсомолец-шамыч шкеат Положенийым огыт тунем. Теве „Серп и Молот" колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже Ефремов, „1 май"—Кулалаев йолташ-шамыч местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым огыт шинче.

Районный партийный собраний решенийыштыже каласен—ВЛКСМ райкомын бюрожлан конкретный мероприятий-шамычым разрабатыватлен шукташ. Нине серьезный ситыдымаш-шамычым кӱчык жапыште ликвидироватлашлан чыла комсомольский активым мобилизоватлаш. Партийный собраний внештатный инструктор шамыч дене паша ыштымашым решительно саемдымашым требоватлен.

ВЕРЛАШКЕ АКТИВЫМ КОЛТЫМО

ВКП(б) Маробком VIII пленумын решенийжым кажне комсомолецын сознанийышкыже шукташлан ВЛКСМ Шернур райком райцентрысе комсомольский активым первичный комсомольский организацийлашке командироватлен. Командироватлыме нине йолташ-шамыч комсомольский организаций-шамычын ситыдымашыштым комсомольский собраниеш обсуждатлен, комсомольский пашам кӱчык жапыштак перестроитлыме шотышто конкретный мероприятий-шамычым намечатлат. Тиддеч посна 27 ноябрьыште ВЛКСМ Шернур райкомын пленумешыже ВКП(б) Обком VIII пленумын решенийже обсуждатлалтеш.

Молодежь комсомолыш пура

Кукнур средний школа (Шернур район) пеленсе первичный комсомольский организаций несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам сайын шынден, тудо несоюзный молодежым ВЛКСМ-н программыже да уставше дене знакомитла да тӱрлӧ политический вопрос - шамыч дене беседым эртара. Садлан комсомольский организаций ятыр кушкын: тенийсе тунемме ий тӱҥалтышыште организацийыште 54 комсомолец ыле гын, кызыт комсомолыш 25 еңым угыч приниматлыме. Нунын кокла гыч Г. Дорофеева, М. Дорофеев М. Мамаев, Вася Окулов да молат чыла предмет денат „сай да отлично" отметка дене тунемыт, общественный пашаште активно участвоватлат.

Комсомолец-шамыч кокла гыч А. Н. Смирнов, А. Г. Блинов, А. М. Конаков йолташ-шамыч колхозник-шамыч коклаште сайлымаш нерген Положенийым, Верховный Совет Вишмше внеочередной Сессийын решенийже - шамычым умылтарат.

Тиде организацийыште оборонный пашалан кугу вниманийым ойырымо; комсомолец - шамыч родинам аралаш ямде улмыштым утларак да утларак виянгдат, нунын оңгыштышт 2—3 оборонный значок гыч йолгат.

Комсомолец-шамыч пионерский организацийлан кугу полышым оказыватлат. Пионер-шамычым воспитатлымаште пашам сай шындыме. Комсомольский организаций пионер-шамычым ВЛКСМ радамыш пурташ ямдыла.

Аппаков Вася.

РУКОВОДЯЩИЙ ПАШАШКЕ ЛӰДДЕ ВЫДВИГАТЛАШ

ВКП(б) XVIII с'ездын шындыме задачыштым разрешитлымаште кадр-шамычым воспитатлымаш да куштымаш, подбиратлымаш да расстановитлымаш моткоч кугу рольым модеш. Партийын XVIII с'ездешыже тидын нерген Сталин йолташ пеш келгын, научно обоснованный моткоч чаплын каласен.

Шуко комсомольский организаций кушкын шогышо комсомолец шамычым шӱдӧ дене хозяйственный, советский да комсомольский пашашке выдвигатленыт. Но тиде тӱҥалтыш велэ, тиде шотышто пеш кугу пашам ыштыман.

ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт деч вара У-Тор'ял комсомольский организаций кадр-шамычым подбиратлымаште, выдвигатлымаште да нуным воспитатлымаште пашажым икмыняр саемден. Но самырык комсомольский кадр-шамычым подбиратлымаш, выдвигатлымаш да воспитатлымаш пашаште шуко ситыдымаш-шамыч але улыт. Тидын нерген икмыняр факт-шамычым ончыктена. Партийын XVIII с'ездшын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт деч вара руководящий комсомольский пашашке 3 комсомолецым, советский пашашке 2 еңым да моло пашашке 9 комсомолецым велэ выдвигатлыме. Ӱдрамаш-шамыч кокла гыч руководящий пашашке выдвигатлыме положений чыташ лийдыме. Вет тиде жапыште руководящий комсомольский пашашке комсомолкам иктымат выдвигатлыме огыл. Адак шукыж годым комсомолец-шамычым у пашашке выдвигатлат да тидын дене паша пытен манын шонат. А нунын практический пашаштышт полышым пумаш пуйто нунын пашашт огыл.

Южгынам посна комсомольский организаций-шамыч самырык комсомолец-шамычым руководящий пашашке выдвигатлаш лӱдыт, —тудо самырык, ыштен огеш керт, —манын шонат. Тыгай шонымаш ВЛКСМ У-Тор'ял райком могырымат коеш. Руководящий комсомольский пашашке учреждений лаште, тиддеч ончыч комсомольский пашаште ыштыше-шамычым гына выдвигатлен. Райкомолышко колхозный комсомольский организаций гыч ик еңым велэ налме.

Кадр-шамычым идейно-политически воспитатлымаш шотышто ВЛКСМ райком пашам ситыдымын ышта. Кадр-шамычлан практический пашаштышт конкретный полышым огеш пу. Теве Куршеңгер ял советын председательже И. Ф. Чемеков йолташ тиде пашаште кужу жап ышта, но тудын пашаже дене, политический шинчымашыжым нӧлтымыжӧ нерген райкомол интересоватлен огыл. Тыгак Куршеңгер ял совет пеленсе лудмо пӧртыштӧ избачлан шукерте огыл Чемоданов йолташым шогалтыме. Тудлан тиде паша знакомый огыл, садлан шуко полышым пуаш кӱлеш ыле, но тиде ышталтын огыл.

Ончыкыжым ВЛКСМ райкомлан самырык комсомолец-шамычым у пашаш выдвигатлымашке, нуным воспитыватлымашке да куштымашке кугу вниманийым уделитлыман. Кадр-шамычлан практический пашаштышт кажне кечын конкретный полышым пуэн шогыман.

Мих. Толстухин.

Кадр-шамыч дене пашам ыштыме нерген

Комсомолын руководящий пашаеңышт дене пашам ыштымаш комсомольский организацийын пашаштыже ик кугу верым налын шога. Комсомолын руководящий пашашкыже достойный еҥ-шамычым, политический ден деловой качествыштым учитыватлен выдвигатлаш, нунылан шке жапыштыже кӱлеш полышым пуаш, пашам плодотворно ышташышт условийым создатлаш кӱлеш. Нуным марксизм—ленинизм духеш воспитыватлыман.

Марийский республика мучко ВЛКСМ райкомлашке руководящий пашашке 100 утла комсомолецым угыч выдвигатлыме. ВЛКСМ кажне райкомышто 20 еҥ наре внештатный инструктор-шамыч, тунарак пленумын членышт, первичный комсомольский организацийын секретарь-шамыч 80 наре да тынарак заместитель-шамыч улыт. Комсомольский кадрын тыгай составан армийже ВЛКСМ Обком деч, ВЛКСМ райком-шамыч деч да нунын пашаеңышт деч серьезный полышым йодеш.

Но тиде участкысе пашам ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт негызеш перестроитлымаш але мартенат начар кая. ВЛКСМ посна райком-шамыч первичный комсомольский организацийласе секретарьыштым, нунын заместительыштым да внештатный инструктор-шамычын пашашкышт вниманийым шагал уделятлат. Кырык-Марий районышто ятыр колхозный комсомольский организацийлаште але мартенат секретарьын заместительыштым сайлыме огыл. „Смена", Михайлов лӱмеш колхозласе да Первомайский лесоучастксе комсомольский организацийлаште секретарьын заместительышт уке улыт. ВЛКСМ райком комсомольский организацийласе секретарь-шамыч дене эртарыме совещанийлашке секретарь-шамычын заместительышт дене нимогай паша ок ышталт.

Южо комсомольский организацийын секретарьышт шке пашаштым начар ыштат. Теве: „Смена", Михайлов лӱмеш, „XI-лет октября" колхозласе комсомольский организацийлаште кеҥеж жапыште ик собраний гыч гына эртареныт. ВЛКСМ Кырык-Марий райком нунын пашаштышт ситыдымашым тӧрлатышаш, да ончыкылык ышташ паша нерген указанийым ситыдымын пуэн.

Комсомолын руководящий пашаеңже-шамыч коклаште идейно-политический уровеньым нӧлтымаш тылечат начар состоянийыште. Южо секретарь-шамыч шкештат „ВКП(б) историй краткий курсым" огыт тунем, ВКП(б) XVIII с'езд материал гыч, СССР Верховный Совет Сессийын решенийже гыч элементарный вопросланат вашмутым пуэн огыт керт. „Смена" колхозысо (Кырык-Марий район) комсомольский организацийын секретарьже Якимов йолташ СССР Верховный Советын III Сессийыште могай вопрос-шамычым обсуждатлыме нергенат огеш пале. Тыгак „Увий" колхозысо (У-Тор'ял район) комсомольский организацийын секретарьже Глушков йолташ элементарный политический вопрос-шамычымат ок шинче. Тыгай секретарь-шамычым ятыр ончыкташ лиеш.

Инструктивный совещанийлаште теоретический доклад, лекций огыт эртаралт. Первичный организаций-шамычын секретарьыштлан посна теоретический вопрос-шамыч дене семинар-шамычым йӧршеш ситыдымын эртарыме.

ВЛКСМ Кырык-Марий, У-Тор'ял райком-шамыч бюрон заседанийлашке кадр-шамыч дене пашам ыштыме нерген вопросым шынден огытыл. Комсомолын руководящий пашаштышт выдвигатлымаште шагал огыл ситыдымаш-шамыч лиеденыт.

Руководящий пашаш выдвигатлымашке пеш серьезно относитлыман. Сай, проверенный комсомолец-шамычым первичный организацийын секретарьыштлан выдвигатлыме гыч тӱҥалын ВЛКСМ райкомын, Обкомын внештатный инструкторышт марте выдвигатлыман. Нунын дене комсомольский пашан основной вопросшо-шамыч дене инструктивный совещанийым эртараш кӱлеш. Эртарыме совещанийлаште теоретический, научный вопрос-шамычым шындыман, нунын пашашт нерген отчетым колышташ, ситыдымаш-шамычым шке жапыштыже тӧрлаташ полшаш кӱлеш. ВЛКСМ райкомын да Обкомын кадр-шамыч отделыштлан комсомолын руководящий пашаеңже-шамыч дене паша ыштыме методыштым тӱҥ гычак перестроитлыман.

С. М. Илюшов,

ВЛКСМ обкомын инструкторжо.

93

Коста Хетагуров

ТУЛЫК-ШАМЫЧЫН АВАЖЕ

(Смысловой перевод)

Колышо курныж йӱк-
шыш,
Лум рожеш кылма.
Шем чоҥгаште—кӱшнӧ—
Нар—аул мала.
Неле кече дечын
Кужу йӱд сайрак.
Койын сер воктечын
Тул йып пыкшерак.
Нар аул мучаште
Изи тул йӱла.
Волышо вӱташте
Тулык еш ила.
Тулык ватын омо
Мӱндырнӧ коштеш.
Улныктарыш нойымо,—
Вий пытен йӧршеш.
Йӱштӧ кӱвар валне
Кӧ кузе моштен—
Вич йоча пӧрдалын
Тулышко ончен.
Сеҥа пирым смелын
Шучко колымаш.
Ярныше айдемыжым
Мом вара ойлаш?
„Ну, ида шорт,—эркын
Шыматен ава.—
Вот пурса кӱймеке
Тутлын кочкына.“
Лӱмегожын шикшше
Саклыште кеча.
Котелокыш пырчын
Шинчавӱд чыпча.
„Мемнам, тулык-влакым
Ондален гын кӧ,
Тек сирлан[1] йӱмалне
Кийже орланен.
Вич йочам кудалтыш...
Мом умбак вучаш?
Шӱм-кыл кӱрышталтын,
Лишемеш мучаш!
Марием, вагет деч
Ушанрак улат,
Кайышыч еш т деч
Тый шӱгар йӱмак.

Йӧраталме эргыч,
Колышт, мом ойла!
„Возына чылан ме
Тый денет пырля!“
Котелокыш пырчын
Шинчавӱд чыпча.
Лӱмегожын шикшше
Саклыш е кеча.
Теве эн изиже
Тул воктек возеш,—
Шортын-шортын вийже
Вет пытен йӧршеш.
Толеш ӧкым омо,
Возыт молыштат.
Шужымаш денноймо
кеч куштат сеҥат.
„Авaем, вашке мо?
Пеш чот ужена.“
— „Утымешке темын
Теве кочкына!“
Котелок гыч пелын,
Вӱд йога, ташлен.
Возын тул дек мелын
Вич йоча мален...
Мардеж урмыж коштын.
Ойго чот мала.
Омо шинчам коштыш,
шужымым сеҥа.
Шочшыж-влак воктене
Ава шып шортеш..
Лапчык вургем дене
Нуным леведеш.
Пушланен тулшолжо
Эркын, шып йӧрен.
Шортын шортын чонжым
Ыш керт луштарен.
Йоча-влаклан ойлыш:
„Вот пурса кӱэш!“
А шкеже шолтыш
Кӱым шӱр олмеш.
Лекте кече йолгыж,
Саклым волгалтен.
Лачак кочо ойго
Огеш керт мален.

КАЗАКОВ МИКЛАЙ
кусарен.

1) Сирлан—обвал.

Йошкар-Ола ял озанлык техникумышто добровольный кружок-шамычлан уголокым организоватлыме. Снимкыште: Студент-шамыч уголокышто противогазым тунемыт.

Фото М. Чуршуковын.

Избиратель-домохозяйка-шамычлан вечер

22 ноябрьыште Марпромсоюзын клубешыже 9 номеран избирательный участкысе избиратель-домохозяйка-шамычлан вечер эртаралте. Вечерыште М. А. Шалин йолташ международный да СССР-н внутренний положенийже нерген лекцийым лудо.

Вечерыште 170 утла домохозяйка лийын. Аудиторий лекцийым кугу вниманий дене колышто. Лекций деч вара ятыр вопрос-шамычым пуэдыме.

Лекций эртымеке Марпрофтехшколышто тунемше-шамычын художественный самодеятельность кружокшо концерт дене выступатлен.

В. Борисов.

Спектакль дек кугу интерес

Марий-Сола средний школышто (Шернур район) тунемше комсомолец ден пионер-шамыч драматический кружокышто активно участвоватлат. Шукерте огыл „У памаш ял“ колхозник-шамычлан В. Садовинын „Шарнымаш“ пьесыжым модын ончыктышт. Спектаклым ончаш вес колхозла гычат погыненыт ыле. Чылаже 250 еҥ утла лийын.

Пионерский комнатым почмо

Тений октябрь тылзыште Куракин средний школысо (Параньга район) тунемше пионер-шамычын инициативышт дене тиде школеш пионерский комнатым организоватлыме. Пионерский комнатым сайын украшатлыме. Пионерский комнатыште тӱрлӧ газета, журнал-шамыч, патефон, шахмат, шашка, домино да тулеч моло модыш-шамычат улыт.

Кызыт тунемше-пионер-шамыч яра жапым пионерский комнатыште культурно да веселан эртарат.

Ф. М. Соколов.

Критика ден библиографий

М. Ю. Лермонтов „Почела мут-шамыч“ Переводым И. Стрельников редактироватлен. Маргиз, 1939 ий.

Великий русский поэт М. Ю. Лермонтовын шочмыжлан 125 ий темме лӱмеш шукерте огыл Маргиз изи сборникым луктын. Тиде сборникышке Михаил Юрьевичын коло ныл стихотворенийжым пуртымо.

Лермонтовын почеламутшо-шамычым марий йылмышке первой гана кусарыме. Каласаш кӱлеш: тӱҥ шотышто переводым начар огыл ыштыме. Сборникыште улшо почеламут-шамыч кокла гыч южыжым пеш удачно кусарыме. Поэт Казаков Миклай переводыштат шкенжын талантшым ончыкта. Гениальный критик Белинскийын шергын аклыме стихотворенийым—„Русалка“-м чаплын кусарыме. Казаков йолташ тиде стихотворенийыште авторын ончыкташ шонымыжым раш умлен, марий йылмышке точно предаватлен кертын, ты годымак поэзийын колоритшым нимыняр йомдарен огыл. Чынак, рушла текстым да переводым лудын лекса. Конечно, корректорский ошибка-шамычым те муыда, но художественность шотышто Казаков йолташын переводшо—тиде копий.

Тыгак Стрельников йолташ „Теҥызысе царевна“-м моштен переводитлен. Тиде стихотворенийым икана лудын лекмек, адак уэш лудмо шуэш. Куштылгын возымо стихым — „Тростник“-ым Смородинов куштылгынак передаватлен кертын.

Но сборникыште ситыдымаш-шамыч, шонен шуктыдымо дене лийше ляпсус-шамыч шагал огыл. Переводчик-шамычын да редакторын тиде кугу пашашке серьезный подход йӧршеш ситыдымын лийын. Тидыже теве молан очыни, лиеда: светыш лекше книга-шамычлан рецензийым ме але шагалже годым гына пуэна, сандене переводчик-шамычын да редактор-шамычын ответственностьшм чувствоватлымышт южгынам лушкыемеш.

Эн ондак сборникын общий характерже нерген кӱчыкын каласаш кӱлеш: сборник Лермонтовын творчество корныжым ок ончыкто. Тиде велэ огыл, тиде сборник марийский читательлан великий русский поэт нерген йоҥглыш представленийым пуэн кертеш: сборникыште улшо стихотворенийла гыч поэтын первый периодысо настроенийже, взглядше гыч изиракын коеш, садлан шонымаш лектын кертеш, пуйто Лермонтов пессимист улмаш. А вет тыге ожно буржуазный критик-шамыч трактоватленыт да ойлаш йӧратеныт. Стихотворений-шамычым кӱлеш семын подбиратлаш гын, тыгай представленийлан нимогай возможность ок лий ыле.

Ынде переводышто южо вере йоҥглыш улмым да посна ситыдымаш-шамычым ончыктена.

Теве Лермонтовын шотландский баллада семынак возымо с т и х отворенийже—„Желание“. Марий йылмыш Чалай йолташ кусарен. Переводчик тиде стихотворенийым. тудын духшым йӧршеш умлен огыл, садлан лӱддымӧ, куатле йӱкан кайык олмеш шонен моштыдымо, ӱҥышӧ „степласе корак“ лектын. (Тиде стихотворенийыште „ворон степной“—„степысе корак“ манын кусарыме, но вет корак—тиде ӱҥышӧ кайык, шукыж годым тептердыме, а ворон—лӱддымӧ, ушан, но шучко кайык) Переводчикын умлыдымашыже кажне строкаште коеш. Мутлан, Лермонтов тыге возен гын:

Внимаем одним, и одним
пробужден,
Как раздался, так
смолкнул бы он.

то Чалай Васлий тыге переводитлен:

Лач иктым вел колын,
шижам мый уэш
Шергылт кайме гай шып
вел лиеш.

тыште „внимаем“ мут чыла пашам пужен Тиде мутым страдательный форма дене кусараш кӱлеш ыле, но переводчик действительный форма дене кусарен, теве молан тиде кок строка бессмыслицашке савырнен. Вообще „внимать“ — колышташ — мутым переводчик йӧршеш умылен огыл, тудо—„шижам“ манын кусарен.

Умбакыже, рушла текст—

Меж мной и холмами
отчизны моей
Расстилаются волны
морей.

Чалай Васлий адакат умылаш лийдымын куктен—

Элемын арка дене мыйын
воктен
Теҥыз мучко вӱд
шолыт шарлен.

Кӧ вара тидым умла? Переводчик, очыни, шкежат тидым ок умло. Конечно, переводчик тиде стихотворений дене кылдалтше да тиде стихотворенийлан оснований улшо исторический преданийым пала ыле гын, тыгай умлыдымаш ок лий ыле.

Палестинын укшыжо! Вот ӧрмаш; неужели Палестинын укш лийын кертеш, вет Палестина—тиде эл, мланде? Переводчик ден редактор Палестиныже, очыни, пушеҥге лӱм шоненыт. Да, тиде чын, уке гын Палестиным изи буква дене огыт возо ыле. Тевыс:

Тый палестинын укш,
каласе, ..

Тыге Палестинысе укш манме олмеш моткоч воштылтышан понятий лектын. Тиддеч посна, тиде стихотворенийыште Чалай Васлий алагушеч тӱрлӧ мут-шамычым поген: „святой“, „вуй савымат“ да моло, а вет тыгай мут-шамыч Лермонтовын тиде стихотворенийыштыже йӧршеш уке. Адак „дольный“ мутым „шукертсе“ манын (но вет тиде мут „доля“—ужаш—мут гыч лийын).

Сборникышке „И скушно и грустно“ стихотворенийым пуртымо. Сборникыш пуртымо стихотворений-шамыч гыч тиде эн виян. Но марий йылмыш начарын кусарыме дене вийжым йомдарен, тудын нимогай духшо кодын огыл. Переводчик у мут-шамычым шонен луктеден—желаний олмеш „шӱм йодмо“, поэт—„Что страсти?“ манеш гын, Чалай Васлий—„Чон йодмо?“ манеш. Тиде стихотворенийым лудмек кажне честный еҥын законный возмущенийже лектеш. Ме гын серьезно тыге шонена, что тиде почеламут Лермонтовын огыл, а Чалай Васлийын „стряпняже“. Чынак, тыгай переводым лудаш „йокрок да йӧсӧ“!

Эше ик почеламутым кусарыме нерген изишак ойлыде нигузе ок лий. „Спор“—„Ӱчашымаш“ стихотворенийым пеш вольно да шуко вере я йоҥглыш, я умылаш лийдымын переводитлыме.

Ик гана кугу тӱшкаште
Тукым курыклаш,..

Кузе тидым умлаш? Але тыгай выраженийым налына—

Суртым ыштылеш
шикшетшым...

Русский оригиналыш ончалмек палена, тиде теве мо лиеш улмаш)—

Он настроит дымных
келий...

Ындыже кажне таҥастарен кертеш, но Стрельников йолташын переводшо, мемнан шонымаште, кеч кӧланат Пифиян туштыжо семын загадочно кодеш.

Теве умбакыже „Кугужан арслан“-ым лудын, вес семын манаш гын, царский орел алагушеч лектын. Те тиде стихотворенийыште чыла вере ончен лектыда гынат, „царский орел“ выраженийым огыда му. Чынак тушто—„Да цари орлы“ манын каласыме уло, но вет тиде йӧршеш весе. Тыгай „интересный“ факт-шамычым шуко ончыкташ лиеш ыле, туге гынат ме эше иктым гына ончыктена.

И склонясь в дыму
кальяна
На цветной диван...

Мемнан переводчиклан тиде кок строка вӱд йымалне кийше, койдымо кӱ гай. Переводчикын фантазийже тӱрлӧ семын шке йырже пӧртеш, но тиде кӱшкӧ миен тӱкна да шалана велэ. Пытартышлан тыгай кок строка лектеш:

Сурт тич шикш, тӱран
диваныш
Пӱгырнен тура ..

Вес семын манаш гын, тамака шупшмо трубка гыч переводчик суртым ыштен, вет кальян—тиде трубка.

Заключенийлан теве мом каласаш логалеш: ме але книга-шамычым сайын лукташ тунемын шуын огына ул. Мемнан поэт-шамычлан эше тунемаш ятыр кӱлеш. Переводым шоналтыде ыштымаш, ответственностьым чувствоватлыде редактироватлымаш, корректорский ошибка-шамычлан значенийым шагал придаватлымаш—теве мемнан ситыдымаш-шамычна. Ончыкыжым Маргизлан тиде пашашке утларак кугу вниманийым уделятлыман да пашаеҥ-шамыч дек требованийым ятыр кугемдыман.

Я. И. Малинов.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—1015. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.